

This is a repository copy of *'Het is een beetje alleseterij, wat ik wel leuk vond!'* : Interview met Jantine Oldersma.

White Rose Research Online URL for this paper:
<https://eprints.whiterose.ac.uk/172177/>

Version: Accepted Version

Article:

De Jong, Sara orcid.org/0000-0002-5132-2777 (2021) *'Het is een beetje alleseterij, wat ik wel leuk vond!'* : Interview met Jantine Oldersma. *Tijdschrift voor Genderstudies*. pp. 43-52. ISSN 2352-2437

Reuse

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs (CC BY-NC-ND) licence. This licence only allows you to download this work and share it with others as long as you credit the authors, but you can't change the article in any way or use it commercially. More information and the full terms of the licence here: <https://creativecommons.org/licenses/>

Takedown

If you consider content in White Rose Research Online to be in breach of UK law, please notify us by emailing eprints@whiterose.ac.uk including the URL of the record and the reason for the withdrawal request.

'Het is een beetje alleseterij, wat ik wel leuk vond!'

Interview met Jantine Oldersma

Sara de Jong

TVGEN24 (1): 43–51

DOI: 10.5117/TVGN2021.1.003.DEJO

Jantine Oldersma.

*Bron foto: Marijke
Mossink*

Dr. Jantine Oldersma is gepensioneerd politicologe, na een loopbaan aan de Universiteit van Leiden. Zij was redactielid van het *Tijdschrift voor Genderstudies* tussen 2006 en 2011, en redactievoorzitter van 2011 tot 2019. Sara de Jong, een voormalig lid van de redactie (2010–2016) onder Jantines voorzitterschap, interviewde haar over de ontwikkelingen van het *Tijdschrift voor Genderstudies* en Jantines verhouding tot de wetenschap.

Het duurt even, maar dan verschijnt voormalig redactievoorzitter Jantine Oldersma op mijn beeldscherm. Op de boekenplank achter haar zie ik een kleurige rij nummers van het *Tijdschrift voor Genderstudies*. Tegenwoordig is ze redactielid af en gewoon abonnee. Jantine vertelt me dat ze werd gevraagd tot de redactie toe te treden door voormalig voorzitter Judith Vega. Judith nodigde Jantine uit naar aanleiding van een artikel dat Jantine, samen met Joyce Outshoorn en student-assistent Vincent Post, net in het

Tijdschrift gepubliceerd had. Het artikel 'Overwinteren of geruisloze mobilisatie? Ontwikkelingen in "de" vrouwenbeweging in Nederland sinds de jaren negentig' ging over de vraag wat er in de jaren 90 met 'de' Nederlandse vrouwenbeweging gebeurd was (Post, Oldersma, & Outshoorn, 2006). Jantine en haar collega's concludeerden dat het antwoord allereerst afhangt van de vraag wie of wat je als 'de' vrouwenbeweging beschouwde. Het artikel eindigt met de mooie conclusie dat 'geruisloze mobilisatie' de meest geschikte term is om de vrouwenbeweging uit die tijd te omschrijven, maar dat het feit dat 'er misschien minder wordt geluisterd niet [kan] worden verklaard uit het zwijgen van "de" beweging', die nog steeds de discussie aangaat en haar waarden uitdraagt (Post et al., p. 23).

Judith Vega's uitnodiging kwam op het juiste moment, want Jantine ging in die tijd net met pensioen.

En als je met pensioen gaat, dan denk je dat zeeën van tijd voor je liggen, dus ik dacht 'waarom niet?' En bovendien, als je gepensioneerd raakt dan verlies je het contact met studenten en wat ze doen. En de discussies die je met hen hebt, die houden je toch een beetje bij de tijd. Er zijn voortdurend nieuwe onderwerpen waar je uit jezelf niet zo makkelijk over zou gaan lezen en ik vind het leuk om dingen onverwachts op mijn pad te krijgen; dingen waar ik zelf niet zo makkelijk iets mee zou doen. Dus het leek me aardig om in zo'n redactie een beetje op de hoogte te blijven. Wat doen mensen nu in genderstudies? Het *Tijdschrift voor Genderstudies* is dan natuurlijk ook interessant omdat het zo interdisciplinair is, of 'multidisciplinair', of hoe we het dan ook noemen in de tijd. Het betekent gewoon dat alle mogelijke rare dingen op je pad komen. Met sommige thema's doe je iets, andere thema's niet, maar het is een beetje alleseiterij, wat me wel leuk leek. Nou dat bleek ook!

Een alleseiter was Jantine al als student, en dat bleef ze ook. Als ik haar vraag hoe een politicologe zo'n brede interesse ontwikkelde, legt ze me uit dat haar studie politicologie er heel anders uitzag dan de politieke wetenschappen van mijn tijd. Haar plezier in onderzoek, interesse in verschillende wetenschapsgebieden die nu door disciplinaire grenzen gescheiden zijn, en enthousiasme over interessante ontdekkingen, spreken uit haar stem.

In de tijd dat ik nog studeerde was de studie politicologie heel breed. Een van de redenen dat ik politicologie ging studeren, was dat je in de tijd nog een grote component sociale geschiedenis en politieke geschiedenis had. Er was ook een component economische geschiedenis, dus in de tijd werden politicologen ook meer geacht een brede belangstelling te hebben dan in de

latere studie. Je had ook een grote component politieke theorie, en indertijd bestond communicatiewetenschappen nog niet. Je had in plaats daarvan wat toen 'massa-psychologie' heette en dat was bij politicologie ondergebracht. Later is dat verzelfstandigd tot communicatiewetenschappen. En daar heb ik grote delen van mijn studietijd doorgebracht en daar ben ik ook in afgestudeerd. Ik heb ook veel sociale geschiedenis gedaan, en daar leuke werkcolleges van gevolgd. Indertijd deden we veel langer over onze studie en je deed ook echt veel onderzoek. Dus een van onze docenten, die gebruikte ons echt als goedkope werkkrachten om onderzoek naar stakingen te doen. Dus wij werden dan in zijn autootje geladen en uitgeladen bij het Archief van het Kabinet des Konings in een bunker in Schaarsbergen, en daar werd dan tegen ons gezegd: 'Hier heb je tien dozen, zoek maar naar stakingen en oproer!' En dat deden we dan. Op die manier leerde je veel over onderzoek. Ik heb grote delen van mijn studententijd doorgebracht in de kelder van de Universiteitsbibliotheek waar toen alle oude nummers van het *Algemeen Handelsblad* lagen. Die werden toen nog georganiseerd in grote klappers die onder het stof zaten, dus je moest heel erg uitkijken dat je geen stoflongen kreeg. Maar we zaten dan het *Handelsblad* door te nemen op zoek naar stakingen en opstootjes.

Haar belangstelling voor onderzoek heeft Jantine nog steeds. Ook na haar pensionering bleef ze schrijven en samenwerken met andere wetenschappers. Zo schreef ze onlangs twee artikelen over liberale vrouwen in de politiek (Oldersma, 2019a, 2019b) en was ze een van de auteurs van het boek *De hoogste tijd. Een eeuw vrouwenkiesrecht*, waarvoor ze samenwerkte met Monique Leyenaar en Kees Niemöller (Leyenaar, Oldersma, & Niemöller, 2019).

Ze doet nog steeds graag onderzoek naar politieke geschiedenis. Het enige verschil is dat ze nu geen stoffige kelders meer hoeft te bezoeken.

Tegenwoordig kun je veel historisch onderzoek gewoon vanuit je studeerkamer doen. Alle Kamerstukken staan online, alle kranten staan online, dus je kunt heel veel gewoon ter plekke opzoeken zonder dat je zelfs maar nat hoeft te worden als het regent!

Ze leest ook graag over het onderzoek van anderen. Nu Jantine geen redactielid meer is, maar wel nog abonnee van het *Tijdschrift voor Genderstudies*, vindt ze het nog steeds leuk om 'alle mogelijke soorten rare verhalen te lezen'. Niet alleen uit haar eigen discipline, maar juist ook van vakgebieden waar ze zelf weinig expertise op heeft. Toen Jantine bij de redactie van het

Tijdschrift voor Genderstudies kwam, zaten Agnes Andeweg (zie voor een interview met haar Fokken, 2020) en Judith Metz bij de redactie, die veel wisten over literatuur en over sociaal werk. Latere redactieleden, Sanne Koevoets, Sarah Bracke en ikzelf, maakten themanummers over gender en migratie (2014); Looi van Kessel, Liesbeth Minnaard en Eliza Steinbock coordineerden het Trans* themanummer (2017); en Margriet Fokken en Maaïke Derksen redigeerden een themanummer over (post)kolonialisme (2015).

Als ze eraan terugdenkt, klinkt Jantine nog steeds enthousiast:

En de auteurs die jullie inbrachten, ja, ik vond dat interessant. En ook vaak eye-openend en leuk om te doen! Ik vind het ook boeiend om allerlei nieuwe auteurs te leren kennen, die anders niet zo snel op je pad zouden komen, en om daar uitgebreid over en van te lezen. Ja, en als redactie leerden we ook gewoon veel van elkaar. Ik weet niet of de jongere generatie ook van de oudere generatie leerde, maar wij zeker veel van jullie.

Terugblikkend vindt Jantine het ook een goede ontwikkeling dat het tijdschrift steeds meer ruimte gaf aan empirisch onderzoek. Niet alleen heeft ze een interdisciplinaire en brede thematische interesse, ook op het gebied van methoden is ze een alleseter, en wellicht ook pragmatist.

Een van de dingen van de vroege vrouwenstudies was, dat wij heel erg bezig waren met moeizame theoretische discussies over hoe je het vrouwenvraagstuk nu moest opvatten en vaak zeer etherische filosofieën hadden over van alles en nog wat. Mensen waren ook vaak 'gelovigen' van een bepaalde theoretische richting en mijn vriendinnen en ik werden uiteindelijk meer geïnteresseerd in 'hoe werkt zo'n theorie nou en wat heeft de ene theorie nou als voordeel boven de andere en wat kan je daar dan mee? En geeft die theorie dan ook andere handvatten voor empirisch onderzoek, en uiteindelijk natuurlijk voor wat je in de maatschappij wilt veranderen?'

En wat je nu ziet bij genderstudies is veel meer pragmatisme, vind ik. Men is veel meer gespist op empirie en wat ik bij het tijdschrift belangrijk vond, was inderdaad open te staan voor verschillende manieren van onderzoek doen. In het begin was bijvoorbeeld grootschalig gebruik van data nog absolutely not done. Als je kon rekenen, was je bij het *Tijdschrift* absoluut aan het verkeerde adres. Misschien zijn we er nog steeds te weinig in geslaagd om een plek te bieden aan kwantitatief onderzoek, maar het was wel altijd onze ambitie om breed ingesteld te zijn en niet een soort sektarisch beleid te voeren van 'dit is genderstudies en dat niet'. Ik weet nog wel dat we dan van sommige referenten

bericht terugkregen van 'ja, dit is wel een interessant artikel maar het past niet in het *Tijdschrift voor Genderstudies*', en dat wij dan tegen mekaar zeiden 'nou, daar gaan wij over, dat maken wij wel uit!' Maar dat idee van genderstudies hoort bij een bepaalde richting in de wetenschap en bepaalde theorieën horen daar wel bij en andere niet, dat heb ik altijd jammer gevonden. En genderstudies had daar toch te veel last van, naar mijn idee. En dat is in de loop van de jaren echt beter geworden, en dat vind ik ook echt vooruitgang!

Als redactievoorzitter schreef Jantine het redactioneel voor de algemene nummers van het *Tijdschrift voor Genderstudies*, met bijdragen die niet onder één thema vielen. Soms was dat een verzameling van 'restjes'; artikelen die oorspronkelijk voor een themanummer bedoeld waren en niet op tijd afkwamen, maar wel van kwaliteit waren. Daarnaast waren er artikelen die los werden ingediend zonder specifiek een reactie te zijn op een oproep voor bijdragen aan een themanummer. Jantines brede interesse en het enthousiasme over de interdisciplinaire onderzoeken die onder de brede noemer genderstudies vallen, kwamen haar dan ook goed van pas bij het schrijven van de introductie van zo'n eclectische verzameling van artikelen.

Leuteren kan ik als de beste en vooral op papier, dan kan je er even wat langer over nadenken en teruglezen en denken 'goh dit slaat nergens op!' Maar meestal kom ik dan toch wel op een gedachte waarvan je denkt 'voor de oppervlakkige lezer lijkt het alsof het ergens op slaat...' In feite zijn [die inleidingen van algemene nummers van het tijdschrift] een soort columns, het is ongeveer zo'n soort formaat.

Maar het is niet zo dat Jantine per se graag zelf op de voorgrond treedt. Juist het werk achter de schermen dat redactiewerk typeert, vindt ze belangrijk.

Redactiewerk is per definitie natuurlijk dienend werk. Ik heb het redigeren geleerd als redactielid bij *Lover* [Nederlands oudste feministische tijdschrift], eind jaren 70 begin jaren 80. Ja, je hebt een dienende functie, maar die mensen moeten er ook zijn. [Lacht] Dat word je lang niet altijd in dank afgenomen want je krijgt heel veel mensen aan de telefoon en tegenwoordig per mail, die vinden dat je pietluttig bent of volkomen verkeerde ideeën hebt over hun stuk of volkomen onterecht achter ze aan zit over deadlines. Dus het is inderdaad dienend, maar ook voor een groot deel duvelstoejager. En soms heb je ook boze mensen, die denken dat je volkomen ten onrechte hun artikel hebt afgewezen. Of dat je een volkomen fout redactiebeleid voert. Ja dat zit er allemaal in.

Maar uiteindelijk is het ook bevredigend, vind je niet? Het is bevredigend om mooie artikelen terug te lezen en te denken 'goh, dat is best interessant eigenlijk, wat goed dat we dat hebben opgenomen!' En dan ben je natuurlijk de enige die weet hoeveel de referenten daaraan hebben bijgedragen en hoe de redactieleden, die aan het artikel waren toegewezen, ongelofelijk veel taalfouten uit het stuk hebben gehaald. Maar dat vind ik toch mooi werk.

Een van de doelstellingen van het *Tijdschrift voor Genderstudies* is om beginnende auteurs een platform te bieden. Daar werd regelmatig over gesproken in redactievergaderingen en dat werd gezien als een belangrijke taak van het *Tijdschrift*. Onder Jantines voorzitterschap gingen redactieleden van het *Tijdschrift* steeds actiever jonge wetenschappers opzoeken, en maakte de redactie er werk van om de bijeenkomsten van de NOG (Netherlands Research School of Gender Studies) bij te wonen. Het idee was niet alleen om beginnende schrijvers aan te moedigen in het *Tijdschrift* te publiceren, maar ook om in een heel vroeg stadium al te kunnen zien hoe het vakgebied genderstudies zich ontwikkelt en welke nieuwe thema's naar voren kwamen.

Soms wordt de vooruitstrevendheid van het behandelen van bepaalde thema's pas achteraf erkend, merkt Jantine op. De leden van de 'feestredactie' die verantwoordelijk waren voor het samenstellen van het 40 jaar-jubileumnummer van het *Tijdschrift voor Genderstudies* (2020), waren aangenaam verrast toen ze zagen sinds hoelang en hoeveel er bijvoorbeeld over racisme en over mannelijkheid was geschreven. Van Troetje Loewenthals artikel 'De witte toren van vrouwenstudies' dat in 1984 in het *Tijdschrift* verscheen (Loewenthal, 1984) tot de interviews met Philomena Essed (Withaecx & Essed, 2017) en Gloria Wekker (Icaza, 2017) uit het themanummer 'Decolonising the University', dat uitkwam naar aanleiding van de studentenbezetting van het Maagdenhuis en de oprichting van de University of Colour-studentenprotestgroep in 2015. Maaïke Meijer die door de feestredactie gevraagd werd over de behandeling van het thema mannelijkheid in het *Tijdschrift voor Genderstudies* te schrijven, schreef over haar terugblik op de artikelen van de laatste 40 jaar:

Deze terugblik op de geboorte van mannenstudies in het tijdschrift was een aangename verrassing. In de eerste vijftien jaar werden cruciale stappen gezet en uitgangspunten geformuleerd die nog altijd geldig zijn. En last but not least: ik heb stukken herlezen die ik na een kwart eeuw nog steeds inspirerend vind. (Meijer, 2020, p. 255).

Ook het themanummer over 'Feministische Mannen' was zo'n bijzondere bijdrage (Bosch, Braun, & Oldersma, 2012). In dat themanummer over feministische mannen stond ook een van de grondleggers van de Vlaamse feministische beweging. Dat brengt ons op de Vlaams/Nederlandse samenwerking in het *Tijdschrift*:

Zonder de Vlaamse redactieleden had ik er niet zo bij stilgestaan dat er zo'n verschil was in die tijd tussen de Vlaamse en Nederlandse bewegingen. De Vlaamse redactieleden hebben een heel goede invloed en inbreng gehad in het redactiewerk. En we hebben ook hele leuke mensen leren kennen door die Vlaams-Nederlandse samenwerking.

Jantine, die zelf ook deel was van de 'feestredactie' voor de jubileumuitgave, kijkt met tevredenheid terug op de onderwerpen en debatten die over al die jaren een plek hebben gekregen in het *Tijdschrift*.

Er zijn eigenlijk al die jaren heel interessante discussies gevoerd over onderwerpen die nu langzamerhand veel meer aan bod komen bij een breder publiek. Heel veel dingen die je nu dagelijks tegenkomt in de krant, daar werden 20, 30, 40 jaar geleden doorwrochte artikelen over geschreven in het *Tijdschrift*. Nu zijn veel van de klachten die je daarin tegenkomt gemeengoed, zoals bijvoorbeeld hoe vrouwen in de krant worden afgebeeld. Dat zijn feministische thema's, die nu op een heel goede manier en dagelijks in de krant aan de orde komen, die ooit bij ons in artikelen voor een beperkt publiek verschenen. Langzaam is dat mainstream geworden. Als wetenschappelijk tijdschrift heb je toch altijd een beperkt publiek, en via studenten komen die thema's dan in bredere kringen terecht. Zo hebben we best aardige dingen gedaan, achteraf gezien [lacht].

Onder Jantines voorzitterschap maakte het *Tijdschrift voor Genderstudies* veel ontwikkelingen door. Sinds het door Amsterdam University Press wordt uitgegeven, staan de nummers meteen online, terwijl eerdere nummers nog met de hand uit elkaar moesten worden gehaald, en de nietjes verwijderd, om ze in te kunnen scannen voor het digitale archief. Ook begon het *Tijdschrift* steeds meer in het Engels te publiceren, inspelend op de internationalisering van de universiteiten en van genderstudies, en ook de wens van Nederlandstalige auteurs om een breder publiek te bereiken. Ook de redactievergaderingen zien er nu heel anders uit dan toen Jantine bij het *Tijdschrift* begon.

In het begin toen ik erbij kwam, hadden we echt redactievergaderingen in levenden lijve, en dat werd natuurlijk steeds moeilijker. Ik herinner me nog dat we dan een redactievergadering hadden in Utrecht, en in de tijd was Chia Longman redactievoorzitter, dus die kwam uit Gent aanzetten, zwanger en wel, met een grote tas onder de arm. Het is een teken van de internationalisering en de ‘nomadisering’ van wetenschappers, dat we langzamerhand steeds meer redactieleden kregen voor wie het niet te doen was om nog naar een centraal punt te komen. Maar door de overgang naar virtuele vergaderingen kon je je ook permitteren om redactieleden uit Verwegistan aan te zoeken, omdat je niet meer voortdurend naar elkaar toe hoefde te reizen.

Nostalgisch is Jantine dus niet. Het is mooi dat het Tijdschrift meegaat met de tijd. Eén klein gemis misschien: ‘Redactievergaderingen met brunch hadden we toen nog! Dat is wel een groot gemis! [lacht]’

Bibliografie

- Bosch, M., Braun, M., & Oldersma, J. (2012). Feministische mannen. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 15(1), 2–4.
- Bracke, S., de Jong, S., Koevoets, S., van Leeuwen, & F., Oldersma, J. (2014). Crossing gendered borders. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 17(3), 201–209.
- Derksen, M., & Fokken, M. (2015). Gender and (post)colonialism: Locating marginalised voices. *Tijdschrift voor Genderstudies* 18(3), 245–253.
- Fokken, M. (2020). Hoe theologie en literatuur onze blik op positiona­liteit verruimen: Een interview met oud-redacteuren Anne-Claire Mulder en Agnes Andeweg. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 23(3), 291–299.
- Icaza, R. (2017). ‘I am still hopeful’: An interview with Gloria Wekker on diversity, anti-racism, and decolonising the academy. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 20(3), 249–258.
- Leyenaar, M., Oldersma, J., & Niemöller, K. (2019). *De hoogste tijd: Een eeuw vrouwenkiesrecht*. Amsterdam: Athenaeum.
- Loewenthal, T. (1984). De witte toren van vrouwenstudies. *Tijdschrift voor Vrouwenstudies*, 5(1), 5–17.
- Meijer, M. (2020). De zon die zelf onzichtbaar blijft: Mannenstudies in het *Tijdschrift voor Vrouwenstudies*. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 23(3), 245–256.
- Oldersma, J. (2019a). Feminisme en liberalisme tot 1945. *Liberale Reflecties*, mei 2019, 34–47.
- Oldersma, J. (2019b). Liberale vrouwen na de oorlog. *Liberale Reflecties*, mei 2019, 49–57.
- Post, V., Oldersma, J., & Outshoorn, J. (2006). Overwinteren of geruisloze mobilisatie? Ontwikkelingen in ‘de’ vrouwenbeweging in Nederland sinds de jaren negentig. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 9(2), 12–25.
- Van Kessel, L., Minnaard, L., & Steinbock, E. (2017). Trans*: Approaches, methods, and concepts. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 20(4), 335–339.
- Withaecx, S., & Essed, P. (2017). ‘Two steps forwards, one step back’: A conversation with Philomena Essed on difference and decolonisation in the academy and beyond. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 20(3), 275–285.

Over de auteur

Dr. Sara de Jong is als universitair docent werkzaam bij het departement politicologie van de Universiteit van York (Verenigd Koninkrijk). Ze is onder meer geïnteresseerd in de politiek van NGOs en *civil society advocacy*, in het bijzonder op het terrein van migratie en gender. In 2017 publiceerde ze het boek *Complicit Sisters: Gender and Women's Issues across North-South Divides* (Oxford University Press). Ze werkt momenteel aan een boek over *Brokers Across Boundaries in Migration, Conflict and International Development* voor dezelfde uitgeverij.